

1941 szeptember elején Horthy Miklós "Legfelsőbb Hadúr" elfogadta Hitler vezér és kancellár ama követelést, hogy a gyorshadtest "a folyó hadműveletek befejezéséig, de legalább október közepéig maradjon a harctéren. Ennek ellenében ígéretet kapott arra, hogy a német parancsnokság pótolja az elhasználódott harci technikát. A gyorshadtest új feladata a Dnyepropetrovszktól délre eső 200 km-s Dnyeper-szakasz biztosítása lett, amelyből 54 km a 2. gk.löv.-dd.-ra, 100 km az 1. gk. löv.-dd.-ra, 45 km az Árkay-csoportra esett.

1941. október 28-án az 1. géphadtest²⁾-lövészszázalój, az 1. dd. kötelékében elfoglalta Mecsebelovkát és elérte a Donyec-kanyart. A zászlóalj személyi állománya rendkívül megcsappant, harci-technikai tekintetben pedig csaknem teljesen lepusztult. Mivel sem a német, sem a magyar hadvezetés nem tartotta be ígéretét, amely szerint a gyorshadtest legfeljebb október közepéig marad a harctéren, Dálnoki Miklós Béla október 27-én jelentéstételre hazajött. A magyar hadsereg vezérkara és a német főparancsnokság kivitelezhetetlennek ítélte a Donyecen tervezett hídfők kialakítását, a gyorshadtest hazatérhetett.

1941. november 6-án megkezdődött a hazaszállítás az Uzsoki-hágón át. December 24-én a budapesti Hősök terén rendezték az "ünnepi fogadást" és a díszszemlét, amely azonos volt a gyorshadtest háborús szereplésének záróaktusával, de amely előrevetítette a 2. magyar hadsereg közeljövőbeni tragédiáját is, nemkülönben az anyaországhoz visszaszakerült országrészek gyászos végét is.

Leide Richárd parancsnok nem volt a hazaszállítottak között. Az 1946. évi életrajza szerint ezt a beosztását október 1-ig látta el. Elege lett a háborúból, ebből a háborúból mindenesetre! Vagy az augusztus eleji harcokban sebesült meg és gyógyulása után nem ment vissza zászlóaljához, vagy tüdőtágulása és erős reumatikus bántalmai alapján kérte itthoni gyógykezelést. Ezeknek a megállapításoknak levéltári bizonyítékai nincsenek. Csupán feltételezések.

1941. november 29-én a brit kormány jegyzékben közölte a magyar kormánnyal, ha december 5-ig nem vonja ki csapatait a Szovjetunió területéről, a Brit Birodalom hadat üzen hazánknak, amely december 7-én be is következett.

1941. december 8-án Kanada, Új-Zéland és a Londonban megalakult emigráns csehszlovák kormány hadiállapotban levőnek nyilvánították magukat hazánkkal.

1941. december 12-én Bárdossy László magyar kormányelnök közölte az amerikai követtel, hogy hazánk és az Egyesült Államok között beállt a hadiállapot.

1942. január 20-22-én Keitel vezértábornagy tárgyalta Budapesten,

és a magyar féllel megállapodott a 2. magyar hadseregnek a keleti frontra küldéséről!

Ezek a hírek elkésérítették, mert ellentmondtak minden ^{józan} emberi észjárásnak. Elkéseredettségét jelentősen enyhítette az a tudat, hogy 1941. október 1-étől a Honvédelmi Minisztérium 3/b. osztályán személyi ügyekkel foglalkozott. Az itt szerzett-hallott hírek is megdöbben-tették. A Kárpát-csoport, benne s gyorhadtest létszáma 1941. június 28-án 44.444 volt /nem volt nehéz megjegyezni/, amelyből 4524, ebből 208 tiszt soha nem térhetett vissza hazájába. És mi lett a halottak ötszörösét kit^{elő}vő ^{beérvél}súlyos és könnyű sebesültekkel?! ~~Azt meg mindenki tudta, hogy a gépkocsik közül csak a "Botond" menetszessége felelt meg a háborús követelményeknek, a többi csak bosszúságot okozott, hogy a mindenkeri harc helyzet követelményeinek legfeljebb a "Toldi" kisharckocsi és a "Csaba" páncélgépkocsi felelt meg a mozgágyorsaság tekintetében, de mindkettőnek a páncélvédeltsége igen gyenge volt!~~⁸²

+

Leide Richárd, aki 1942. szeptember 29-én megkapta ezredesi előléptetését, megkóstolta a hadifogság minden keserű "termékét". ^Vértészke-dett Gumpersdorfbán. Származása és neve "folytán" választhatta volna Németországot új tartózkodási helyéül, hiszen anyanyelvi fokon beszélt ^{nem} te a nyelvet. Az amerikai hadifogság meg eléggé laza volt. Igen sokan nem is jöttek haza. Ő igen. Bizonyára azért, mert nem követett el semmiféle háborús és népellenes bűnt. A Magyar Államrendőrség Vidéki Főkapitánysága ^Kendészeti Osztályának Székesfehérvári Kirendeltsége látta el "Utazási Igazolvánnyal", amelynek kelte: 1945. november 30-a volt. /Szám: 33666/1945./ A következőket tartalmazta: "Leide Richárd, ezredes. Állampolgársága: magyar. Született Egerben, 1895. március 27. Családi állapota: nős. Foglalkozása: hivatásos tiszt. Elhagyott hazai lakhelye: Budapest, VIII. Üllői út 66/b. Lakhelyére útbaindított. Nevezett köteles 8 napon belül hazatérni és a lakhelye szerinti rendőrhatalóság politikai osztályánál azonnal jelentkezni. Ettől függetlenül tartozik bejelentési kötelezettségének eleget tenni és személyazonosságát igazolványát megoldani. Székesfehérvár, 1945. november 30-án. Simon S. sk. r. nyomozó - Urbán K. sk. kirendeltség-vezető."⁸³

1945. december 4-én jelentkezett a Budapesti Honvéd Állomásparancsnokságon, ahol újabb kérdőívet töltettek ki vele. Pontatlan -életrajzához képest a fogságbaesés és a szabadulás időpontja, katonai szolgálatának idejéből hiányzik 1941. június 28-a és augusztus 8-a /vagy október 1-e/ közötti időszak, amelyet a keleti fronton töltött. Kitüntetéseinek felsorolása az önéletrajzához képest hiányos. Ezt a kérdőí-

vet aláírásával hitelesítette Mátyássy Gyula Budapest, VIII. Üllői út 66/b. alatti lakos és Petneházy Imre őrgy. /Az első hitelesítő feltehetően mostohalányának férjének /Mátyássy Lászlónak/ a fivére lehetett, Petneházy Imre őrnagy pedig zászlóaljbeli tisztjárja.

Ugyanezen a napon -1945. december 4-én- újabb kérdőívet töltöttek ki vele, amelyben a következők olvashatók: "... nemes dolinai Leide Richárd ezredessé előlépett 1942. november 1-én /másutt, a Budapesti Honvéd Állomásparancsnokságon kitöltött kérdőíven 1942. szeptember 29-~~e~~ szerepel!/. A békeállomány-helyet mikor, milyen célból hagyta el?/: 1944. november 8-án a HM kitelepítése folytán - Felsőcsatára /Vas m./. Ausztria-Cseh protektorátus határát átlépte 1944. november 8-án. Mikor tért vissza?: 1945. december 2-án. /Ez az időpont téves, mert 1945. november 30-án kapott utazási igazolványt Székesfehérvárra./ Az új honvédségbe szolgálattételre való jelentkezésének napja: 1945. december 2-~~a~~: a Budapesti 1. Honvéd Kerületparancsnokság Igazgatási és Veszteségi Alosztályánál. Mikor vétetett létszámfeletti állományba?: 1945. december 4.⁸⁴

Személyi gyűjtőjében található egy "Nyilatkozat", amely ugyancsak 1945. december 4-i keletű, s amelyben Mátyássy Gyula Budapest, Üllői út 66/b. szám alatti lakos és Petneházy Imre őrgy. Kecskemét, Munkácsy út 6. szám alatti lakos tanúsítják, hogy Leide Richárd ezredes nem volt nyilas, nem volt németbarát érzelmű, semmiféle népellenes cselekedetet nem tanúsított, vérengzést nem követett el.⁸⁵

Ugyancsak személyi anyagának gyűjtőjében a honvédelmi miniszter állandó igazoló bizottsága 44. sz. ig. biz. 1946. sz. határozat-másolat is megtalálható, amely szerint: Dolinai Leide Richárd ezredes, aki Eger városban 1895. évi március 27-én született, a 24300/el. ig. biz.-1945. sz. HM. körrendelet alapján a szolgálatban való meghagyás mellett "megfeddi". - Ez a határozat egyebekben nevezettre nézve a fent megállapított intézkedéseken felül más hátrányos következménnyel nem jár és ilyenek alkalmazására nem szolgáltat alapot. Budapest, 1946. évi szeptember hó 3-án. Márai Bernát az ig. biz. elnöke, Gerlóczy László sk., Sibelka Henrik sk., Bodrogi József sk., Debreczeni Ferenc sk., Medvey Jenő sk., Dr. Schulteisz Emil ezds. sk., Tóth Mihály hds. ezds. sk., Báthy Ferenc ezds. sk. az igazoló bizottság tagjai.⁸⁶

Ezt követően egyre zavarosabbá válnak Leide Richárd további sorsának alakulását befolyásoló, talán meghatározó/?/ hivatalos okmányok tartalma.

Egy személyi lapon, amelynek kelte nincs - ez olvasható: Leide Richárd "B" lista, ami feljegyzésként hat. Nem lehet eldönteni, hogy

javaslat-e, vagy határozat?! Bizonyos azonban az, hogy nem küldték meg Leide Richárdnak.

1950. január 28-án keltezett "Anykönyvi Lap" /07. számú folióokmány/ a következőket tartalmazza: Állományba véve a HM Úr 24,571/el.n. sz. rendelete alapján az 1.ker. honvéd parancsnokság tiszti állományába.⁸⁷

Ennek ellentmond egy 1946. október 14-én keltezett 5000/1946. M.É. sz. rendelet alapján végelbánás alá vont "... mindennemű ellátás, vagy szolgálat alapján támasztható egyéb igény kizárásával a tényleg szolgálatból elbocsátva." Úgy tűnik, hogy ezt a határozatot Leide Richárd megfellebezte, amely eredményes volt, s ezt követően került az 1.ker. honvéd parancsnokság személyi állományába.

Ezt megelőzően szolgált volna a 23. sz. kiegészítő-parancsnokságon? Lehetséges! Ez következethet a következő állományparancs szövegéből: Leide Richárdot a 23. kiegészítő-parancsnokságról a B/57/1950. sz. HM. 558/szü.Fcsf.4/1950. sz. r.sz. áthelyezték. Hová? Az 1.ker. honvéd parancsnokságra? Lehetséges!⁸⁸

Es egy utolsó okmány /1951.június 21-én kiállított/ "Személyi adatlap" kézzel írott záradékában:"Leide Richárd /1895/, Gröber Jolán, apja ny. cs. és kir. altábornagy volt. Ő mint ezds. szolgált. Sok kitüntetéssel rendelkezik. A régi rendszer hűséges kiszolgálója. A népidemokrácia ellensége. Ezért őt a harmadik kategóriába soroljuk. Mátészalka, 1951. június 21-én.

Dr. Papp Elek
Vangi/?? Péter"⁸⁹

Melyik személy volt a kettő közül az, aki a kézzel írott záradékot "szolgáltatta" /ki volt a besúgó/? Nem lehetett megállapítani. Ebben az időszakban az volt a jellemző, hogy a "hasánszórúek" jelentették fel a "hasánszórúeket"! Szokássá vált az is, hogy az ilyen, kézzel írott záradékokat nem írták meg azokkal, akikről leírták!

A kutató-szakíró rendelkezésére álló okmány alapján Leide Richárd m. kir. honvéd ezredes életpályája lezárható. Arra már nem volt adat a leszármazottak birtokában, hogy mikor hunyt el, s hol ásattak sírt földi porhüvelyének?! Egyéni tragédiája együtt alakult az első és a második világháborúéval, amelyeket, elsősorban végkifejletével igyekezett mihamarabb elfelejteni. Hazajött a Piavétól is, és az amerikai hadifogságból is. Haza - Egerbe. Innen ment haza: Kömörőbe /Szabolcs megyébe/, újabb "kishazájába", talán azért, hogy ott leljen végnyugalomra. Igyekezett hű maradni öröklött katonakereséséhez: nem élni vissza hatalmával, ami nem volt könnyű, mert a második világháborús professzionális emberirtás eszközévé vált, s ez sokak számára csábítóvá vált!

Leide József és Gróber Jolán házaspár második gyermeke Jolán volt, aki -édesanyja 1908-ban bekövetkezett halála után- nagyanyjánál nevelkedett, s csaknem 30 évig leánykodott. Nagyanyja: Pillesz Lujza elhunytát követően Gróber /III./ Ferenc felesége, Köllner Iloná -saját gyermekeként- gondoskodott róla mindaddig, míg nem Turkovich Károly feleségül nem kérte. /Ebben nagy szerepe lehetett annak, hogy a vértanú tábornok két leányának Turkovich Károly nagynénje tanárnője volt a középiskolában./ Turkovich Károly alsó- és középfokú tanulmányait Egerben végezte, majd a kassai gazdasági akadémián szerzett agrár szakdiplomát. Az első világháborúban az egri 60. gyalogezred tartalékos főhadnagyaként vett részt. Végigharcolta-e az első nagy háborút? Nem tudjuk. Okmányai feltehetően elvesztek. Csak a katonai név- és rangkönyvek rejtik olykor-olykor nevét. A háború után visszatért eredeti foglalkozásához.

Gróber Gyula -Gróber /II./ Ferenc és Pillesz Lujza/ nyolcadik gyermeke volt. Alsó-és középfokú iskoláit Egerben végezte. Felsőkereskedelmi és gazdasági akadémiai tanulmányait Miskolcon és Kassán kezdte és fejezte be. A feltárt archív források szerint ő volt az egyedüli Gróber leszármazott, aki mind/vagy a vaskereskedés, mind/vagy a szántó és szőlőbirtok "átvételére" tudatosan készült fel. /Az édesapa halálát követően mindkét tulajdont az elsőszülött fiúgyermek "örökölte"!/ E tény arra készítette /kényszerítette"/ Gróber Gyulát, hogy 1896 őszén jelentkezzen egyéves önkéntesi tanfolyamra a 12. /ekkor már Albert Edward welszi herceg nevét viselő/ huszárezredbe, ahová október 1-én be is vonult. /Itt szerzett hadnagyi rangfokozatot Ferenc bátyja is./ Az ő tiszti vizsgája mind elméleti, mind gyakorlati tekintetben igen jól sikerült, melynek eredményeként kérte is ténylegesítését /hivatásos állományba vételét/. Lévéen jó lovas, "lóismeretei" is magas szintűek, felvételét a bécsi lovas-tanárképző intézetbe. Ezt követően ezredében évekig irányította a lovas kiképzést, majd elérvén főhadnagyi kinevezését, nyugállományba való helyezéséért folyamodott. Ezt azért tette, mert előtte még többen vártak a kapitányi előléptetésre, s mert igen kedvező ajánlatot kapott Zsilinszky gróftól, akinek Arad vármegyei birtokán egészen az első világháború kirobbanásáig dolgozott a mentelep gazdatisztjeként. A háború kitörésének hírére hazajött Egerbe és megnősült. Feleségül vette Jankovich Adrient. 1914 őszen reaktiváltatta magát, vagyis kérte visszavételét huszárezredébe. Felkészültségének megfelelő beosztást kapott: lókorház-parancsnokként szolgált végig a világháborút, miközben előléptették századossá /kapitánnyá/. E rangfokozatával helyezték nyugállományba.⁹⁰

Kitekintés a Perlaky-Wolff oldalágra

A két családkutató nyugállományú tábornok fontosnak tartotta perlaki Perlaky Elemér tesvéreinek "kikutatását". Miért? Mert ebben az oldalágban több honvédtiszt is szolgált - hivatásosként, s akik nem követtek el sem népellenes, sem háborús bűnöket, noha igen magas rangfokozatokat és parancsnoki beosztásokat láttak el. Magyarán: nem éltek vissza katonai hatalmukkal.

Gróber /III./ Ferenc és Köllner Ilona Irma Amália házasságából egyetlen fiúgyermek született G. ^{nével} /IV./ Ferenc, aki feleségül vette perlaki Perlaky Margitot, akinek édesapja perlaki Perlaky Elemér Zsombolyán gazdasági főfelügyelő, az egri érsekség jószágigazgatója, domoszlói földbirtokos, édesanyja pedig Wolff Margit volt.

Wolff Margit egyik leánytestvére Takáts Elemér m.kir. honvédtiszthez ment feleségül, akit Annának hívtak. A fiatal tiszt -szolgálatára minőségének eredményeként- elérte az ezredesi rangfokozatot. A levéltári források gyér adatokat szolgáltatnak róla. Ennek okát abban kereshetjük, hogy az 1872 és 1913 között kiadott név- és rangkönyvek az ő nevét nem tartalmazzák; hogy a világháború két évében: 1916-ban és 1917-ben név- és rangkönyv nem jelent meg, az 1918 és 1920-ban összevontan, ~~1918-1919-ben~~ est követően pedig 1927-1928-ban. ^{1918-1919-ben} ~~1918-1919-ben~~ Anakönyvi Lapja viszont megsemmisülhetett. A magyar királyi honvédség és csendőrség 1912. évi név- és rangkönyv -igen röviden- arról tájékoztat, hogy Takáts Elemér tartalékos hadnagy, a 18. honvéd gyalogezredben szolgált, amelynek törzse és az 1., a 2. zászlóalja Sopronban állomásozott, a 3. zászlóalja pedig Kőszegen. A névkönyv arra nem ad választ, hogy a tartalékos hadnagy melyik zászlóaljban teljesített szolgálatot és milyen beosztást látott el. ~~A~~ ^A sovány adatból viszont következtethetünk arra, hogy Takáts Elemér a XIX. század 90-es éveinek elején születhetett és gimnáziumi tanulmányok befejeztével jelentkezhetett az ezred egyéves önkéntesi tanfolyamára, amit 1899-ben, vagy 1910-ben fejezhetett be.

Az első világháború befejezését követően csak az 1928. évi név- és rangkönyvben találkozhatunk nevével. A könyv arról "tudósít", hogy Takáts Elemért 1918. november 1-vel léptették elő gyalogsági századosá. ⁹¹

Meglepő érdekesség, hogy századosként /kapitányként/ már a 3. ^h -században szolgált. Az ezred törzse és I. osztálya Sopronban, II. osztálya pedig Tolnán állomásozott. ⁹²

Mikor került Takáts Elemér százados /huszárcapitány/ Sopronból Egerbe? A levéltári és ¹ könyvészeti források erre választ nem adnak. Valószínűsíthetően 1928 előtti évek valamelyikében vezényelték a 14.

honvéd gyalogezredbe, amelynek törzs, valamint az 1. és a 3. zászlóalja Egerben, a 2. zászlóalja pedig Gyöngyösön állomásozott.⁹³

Az 1928. évi név- és rangkönyv azt is közli, hogy Takács Elemér gyalogsági százados a "kisjókai" nemesi előnévvel is rendelkezik. Feltehető, hogy valamelyik őse nyerhette el az előnevet. Ugyanis "ármás" előnevet rendszerint /vagy csakis/ tábornoki rangú katonák kaptak kiváló, vagy háborús szolgálatuk befejeztével. Takács Elemér hadnagy- és főhadnagyként a következő háborús kitüntetésekkel érdemelte ki: Vaskoronarend III. osztálya hadiszalagon a kardokkal, III. osztályú Katonai Érdemkereszt hadiszalagon a kardokkal /kétszer/, III. osztályú Katonai Érdemkereszt /háromszor/, Ezüst Katonai Érdemérem a Katonai Érdemkereszt szalagján a kardokkal, Bronz Katonai Érdemérem a Katonai Érdemkereszt szalagján a kardokkal, Károly csapatkereszt, Sebesülési Érem /négy sávval, vagyis ötször sebesült meg/, Katonai Jubileumi Kereszt, 1912-1913. évi Érdemkereszt.⁹⁴

A további évek név- és rangkönyveiben, de a Honvédségi Közlöny számaiban sem találkozunk nevével. Így nem lehet tudni, hogy Egerben mennyi ideig szolgált, mikor lépett elő a főtiszti /törzstiszti/ rangfokozatokba, szolgált-e még a második világháború éveiben. Feltehető, hogy a két nyugállományú tábornok személyesen is ismerhette őt, elfogadható tehát tőlük Takács Elemér ezredesi rangfokozata.

+

Wolff Margit testvérhúga: Irma Kolossváry Imre m. kir. honvédtisztthez ment férjhez. Wolff Anna férje /Takács Elemér/ és Irma férje /Kolossváry Imre/ között meglepő azonosság lelhető fel. Kolossváry Imréről sem tudjuk, mikor és hol született. Feltehetően a XIX. század nyolcvanas éveinek végén, vagy Egerben, vagy Miskolcon. A megjelent névkönyvekben róla is igen gyér információk rejlenek. Valószínűsíthetően ő is befejezett gimnáziumi tanulmányokat követően választotta a hivatásos katonai pályát. Lehetséges, hogy egyéves önkéntesi szolgálatát éppen a 10. honvéd gyalogezredben kezdhette meg és tett tiszti vizsgát. Ezt az 1910. évi név- és rangkönyvben fellelhető információból lehet következtetni. A következők olvashatók: Kolossváry Imrét 1909. szeptember 1-i hatállyal avatták hadnagygyá a 10. /miskolci/ gyalogezredben, amelynek 1. zászlóalja Miskolcon, 2. zászlóalja Egerben, 3. zászlóalja Sátorajjáúj helyben állomásozott. Mivel az ezred törzsének Miskolc adott állomáshelyet, feltehető, hogy ebben a városban tette le az eredményes tiszti vizsgát, s nem kizárt az sem, hogy a tiszti vizsgára részben Egerben is készülhetett.⁹⁵ Szolgálati helye és rangfokozata 1913-ig nem változott. 1913 végén, még inkább 1914 augusztus-szeptemberében léptethették elő főhadnagygyá. Csak

két év múltán találkozhatunk nevével, az 1915. évi névkönyvben. Ebben a következők olvashatók: szeptember 1-vel előléptették századossá a 110. honvéd gyalogezredben.⁹⁶

Rangfokozata annak bizonyítéka, hogy a világháború első másfél évében Kolossváry Imre derekasan helytállt századában, s előljárói felkészültenek tartották arra, hogy századot vezényeljen, illetőleg zászlóalj-parancsnokhelyettesként kamatoztassa vezetői felkészültségét. Azt az eddig megidézett névkönyvek nem tartalmazzák, hogy szakaszával, századával melyik fronton harcolt. Ezredének hadrendi száma csak valószínűsíti, hogy az orosz fronton szolgált. Az 1915. évi névkönyv szerint kiérdemelte a Vaskoronarend III. osztályát hadiszalagon a kardokkal, s lett a Vaskoronarend lovagja, a III. osztályú Katonai Érdemkeresztet hadiszalagon a kardokkal, az Ezüst Katonai Érdemérmét a Katonai Érdemkereszt szalagján a kardokkal, a Bronz Katonai Érdemérmét a Katonai Érdemkereszt szalagján a kardokkal.

Kolossváry Imre nevével, aki 1915. november 1-ével lépett elő századossá csak 13 év múltán találkozhat a kutató, mégpedig az 1928-ban kiadott névkönyvben.⁹⁷ Ebben a következők olvashatók: vitéz Kolossváry Imre 1926. május 1-től őrnagy. Vitézsége ellenére igen sokáig kellett "viselni" a századosi rangfokozatot! - Mikor és miért avatták vitézzé? Nem sikerült erre vonatkozó adatot felkutatni. A fentebb felsorolt kitüntetésekén túl, kiérdemelte még az Ezüst Katonai Érdemérmét, a Károly csapatkeresztet, a Sebesülési érmet egy sávval /tehát kétszer sebesült meg/. Fentebb már történt összehasonlító utalás Takáts Elemér honvédtisztre, aki a hadiérmekek és elismerések legalább kétszeresét érdemelte ki, ^{mint Kolossváry Imre} mégsem nyerhette el a vitézi megnevezést! Miért? A kérdés egyszer s mindenkorra megválaszolatlan marad!

Vitéz Kolossváry Imre nevével és tevékenységére utaló információval még két esetben találkozunk, mintegy 11 év múltán. A Honvédségi Közlöny 1939. évi 3. száma tartalmazza, hogy Kárpátalja visszacsatolásában szolgálatáért a Magyar Érdemkereszt Tiszti Keresztjét érdemelte ki. Ekkor már ezredes volt.⁹⁸ Ugyanezen évben hosszú-hosszú szolgálatát a II. osztályú Tiszti Katonai Szolgálati Jellel illették.⁹⁹

Hivatalos okmányok nem foglalkoztak nyugállományba vonulásának idejével és tényével. Valószínűsíthető, hogy a második világháborúba már nem vett részt.

Perlaki Perlaky Irma és Kolossváry Imre gyalogsági ezredes házasságából született fiúgyermek: Imre, követte édesapja példáját és a hivatásos tiszti pályát választotta. Nevével a Judovika Akadémia 1938-1939-ben végzett és felavatott tisztek névsorában találkozhatunk.¹⁰⁰

G. Kéri + Nyhá Emma 1903. 08. 15 K. Sándor +
Böhményi
Geldaffy János + Kálcsay Anna Illus

1909. 07. 22 György ^{Perlehy Klára 1932. 06. 27.}
1905. 09. 11 Lajos ^{Hosó Terep's Erőlet 1937. 06. 23}
1907. 03. 17 Zsuzsanna ^{Tóth Adél 1948. 03. 25.}
1909. 02. 03 János ^{Havas Vilmos 1931. 02. 10.}
1911. 12. 12. János ^{Horváthy László 1930. 03. 29.}

G. György + 1974. 09. 15.
Budapest XI. ker.

1939. augusztus 18-án hadnaggyá avatták 8. rangszámmal. Vagyis: igen jó tanulmányi eredménnyel végezte el a Ludovika Akadémiát. Ezért nem meglepő, hogy az 1944. évi névkönyvben a következők olvashatók: vitéz Kolossváry Imre főhadnagy, aki 1917. május 14-én született és 1939. augusztus 30-án kezdte meg tényleges szolgálatát, s aki rendelkezik a "Felvidéki és az Erdélyi emlékéremmel."¹⁰¹

Wolff Margit, a debreceni költőnő, aki a hadi évek alatt is írt, és a háború után is folytatta a munkáját. A debreceni színházban is dolgozott, és a háború után is folytatta a munkáját. A debreceni színházban is dolgozott, és a háború után is folytatta a munkáját.

+

Galánffy György

/Gröber /IV./ Ferenc vette feleségül perlaky Perlaky Margitot,
az ő húgát: Perlaky Klárát pedig Galánffy György./

Előhang

Magyarország hadtörténete 2. kötetében a szerző méltatóan emlékezik meg a magyar katonák részvételéről az antifasiszta dán ellenállási mozgalomban. A debreceni születésű Galánffy György százados neve nem található meg e rövid fejezetben. Lovaskülönítményének megszervezését sem tartalmazza a leírás. Ez az alfejezet legyen tiszteletadás Galánffy Györgynek, és a Ludovika Akadémia háromszáz huszár-alosztályos hallgatóinak, akik -ha tehették- a legnehezebb körülmények között is tiszta lelkiismerettel cselekedtek, s méltónak bizonyultak arra, hogy hadtörténetírásunk a második világháború epizódjai között számon tartsa tetteiket!¹⁰²

1904. május 22-én született Debrecenben.¹⁰³ Édesapja jogász volt, Debrecen közjegyzője. Édesanyja: Kölcsey Anna pedig három fiúgyermekének gondos nevelője. A testvérek sorában a második volt. Lajos bátyja megelőzte őt, János öccse pedig követte a sorban. Kölcsey Anna nagyon-nagyon büszke volt három fiára.

Elemi iskolai tanulmányait követően György a debreceni "főreálba" be, és tett érettségi vizsgát. Figyelmet érdemlő eredményt ért el az idegen nyelvek -német és angol- elsajátításában. Mindkettőnek igen nagy hasznát vette háborús szolgálata és "hadifogsága" során. Érdeklődése élénk volt a humánumok iránt is. Elsősorban az irodalom és a zene vonzotta. Ennek bizonyítéka, hogy az érettségi évében, 1922-ben fejezte be szülővárosa zenedéjében hangszeres tanulmányait. Úgy érezte, hogy a cselló bársonyos-lírai "tenorja, baritonja és basszbaritonja" felel meg leginkább gondolat- és érzésvilága kifejezésének. Jellemző volt felkészültségére, hogy 1952 és 1955 között "ebből élt", a MÁV Filharmónia foglalkoztatta szülővárosában - két nap híján négy évig.

A zenei anyanyelv iránti vonzalmat édesanyjuktól örökölhették a Galánffy fiúk. A legidősebb: Lajos a XX. század ötvenes éveinek elején a miskolci zeneiskola igazgatója volt.

A "főreál" megerősítette Györgyöt a reál tantárgyak alapos ismeretében és biztos alkalmazásában. Az érettségit követően beiratkozott szülővárosa gazdasági akadémiajára. Ekkor még egyáltalán nem gondolt arra, hogy a hivatásos katonai /honvédtiszti/ pályára lépjen.

Akadémiai tanulmányait 1926-ban fejezte be. Ezt követően -1928-ig- állami és magángazdaságokban praktizált. A mindinkább elhatalmasodó és pusztító gazdasági világválság azonban tudtára adta, hogy ezen a pályán nem lehet biztos jövője. A fiatal gazdasz lehetőségei reménytelenül beszűkültek. Vagyontalan családjától anyagi támogatást nem remélhetett. Így ötlött fel benne a katonai pályára lépés gondolata.

A trianoni békediktátum behatárolta a fegyveres erők létszámát, ezért a mindenkori hadügyi kormányzat, a politikai hatalom birtokosainak egyetértésével, minden lehetőséget megragadott, hogy a határrevíziós és szuprematív törekvések eszközeként egy majdani nagyszámú hadsereg tisztikarát átmentse-megteremtse, nem számolva azzal a nemzetközi tiltással, amit maga is aláírt! Ilyen "kiskapu" volt a tartalékos tisztképzés, a vámőr- és a rendőrtiszti képzés is.

1928 nyarának végén Galánffy György mezőgazdász jelentkezett a fővárosban állomásozó m. kir. 1. honvéd huszárezred parancsnokságánál, kérve felvételét a tartalékos tiszti tanfolyamra. Tanulmányait meg is kezdhette hallgatóként, pontosabban karpaszományos közhuszárként - október 1-vel.¹⁰⁴

A tanfolyam befejeztével karpaszományos szakaszvezetői rangfokozattal Nyíregyházára vezényelték Galánffy Györgyöt a 4. honvéd huszárezredhez, amely Hadik András nevét viselte.¹⁰⁵ Itt gyakorolta alparancsnoki beosztását. 1929. október 1-én megkezdte tanulmányait Egerben a vámőrtiszti tanfolyamon, amelyet -miként az előzőt is- kiváló minősítéssel fejezett be 1930 július végén. Ezzel rangban is előlépett: karpaszományos /hadapród/ őrmester lett. Ezzel a rangfokozattal került vissza a 4. honvéd huszárezredhez, ahol a 2. század egyik szakaszát vezette. /Galánffy György tiszthelyettes, majd tiszt hű maradt a 2. századhoz, amelynek parancsnoka volt 1942 májusának közepéig./

A karpaszományos /hadapród/ őrmestert -kiváló szakaszparancsnoki felkészültségének eredményeként- 1931. április 1-vel hadnagygyá léptették elő, meghagyva szakaszparancsnoki szolgálati beosztását. /Egy évig sem kellett "viselnie" az őrmesteri rangfokozatot. Ez akkor "nagyszó volt". Valóban felkészültsége, ^{itt} kiváló szakaszvezetését elismerve kaphatott tiszti rangfokozatot! /

111

Röviddel ezután Galánffy György huszárhadnagy házasságra lépett perlaki Perlaky Klárával - Egerben, 1932-ben. Azt már a leszámozott taktól sem lehetett megtudni, hogyan ismerhette meg az egri születésű Perlaky leányt az Egerben tanuló vámórtiszti-tanfolyam hallgatója Aki, akkor még "csak" szakaszvezető volt, igaz, karpaszományos. /A Gróber, a Perlaky és a Wolff leányok inkább a fiatal tisztek között "keresték" leendő férjüket!/
-

Bontakozó ambíciók

Galánffy György közép- és feelsőfokú polgári műveltsége biztos alapnak mutatkozott ahhoz, hogy Konkrét válaszokat tudjon megfogalmazni a kor aktuális katonai, katonapolitikai kérdéseire, többek között arra is, hogy milyen a jó huszárparancsnok. Első válasz: ismerje jól katonáit. Majd: legyen követelményeiben szigorú és következetes, de semmi esetre sem goromba, durva. Követelményeit meggyőzés révén akarja elfogadtatni, annak beláttatásával, hogy a kiképzés követelményeinek mind jobb teljesítése egyéni érdek. Azt tartotta, huszárjaival be kell láttatni szigorúságának indokoltságát. Erről a célkitűzéséről, pontosabban: Galánffy György kapitány gyakorlatáról így vallott egyik volt beosztottja, közhuszárja: " ... Köles András domoszlói lakos büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy Galánffy György százados parancsnoksága alatt Nyíregyházán a 4. honv. huszárezred^{ben} 1937 évben szolgáltam. Nevezett százados alárendeltjeivel szemben mindig a legigazságosabban és a legemberibben bánt. Hozzá bajtársaimmal együtt a legnagyobb bizalommal voltunk, ügyes-bajos dolgainkban mindig készségesen segített és atyailag gondoskodott rólunk. Soha nem gorombáskodott egyikünkkel sem. Mindig nagy örömmel gondolok a vele töltött szolgálati időre vissza. Domoszló, 1946. november 29-én. ifj. Köles András. Domoszló, Heves m."¹⁰⁶

Ifj. Köles András egykori huszár leírt vallomásának olvastán óhatatlanul is Bóvik Gusztáv egykori honvédszázados, Knezić Károly tábornok vezérkari tisztje visszaemlékezéseinek jónéhány gondolata elevenedik meg. Galánffy György huszárkapitány beosztottaihoz való viszonya erősen hasonlít a vértanú tábornok katona- és parancsnoki felfogásának, gyakorlatának eme tartalmi szeletéhez. Olvashatták-e Galánffy György kapitány Bóvik Gusztáv visszaemlékezéseit? Lehetséges, bár a XX. század második évtizedének első felében még Debrecenben volt gazdasági akadémiai hallgató. Ha mégsem, hallhatott a két nyugállományú tábornok elbeszéléseiben a vértanú tábornok eme örökül hagyott eszméiről és gyakorlatáról!¹⁰⁷

Galánffy György hadnagy szerint a jó parancsnok ismerveinek ele-

jén foglalt helyet az a tennivaló is, hogy fejlesztenie kell szakmai /harcászati/ ismereteit és módszereit. Még házasságkötésének évében végezte el Nyíregyházán a lovassági ágyús /fogatolt tüzér/ tanfolyamot, a tőle már megszokott "kiváló" minősítéssel.

Kiemelkedően eredményes kiképző munkájának híre lett Nyíregyháza határain túl is. 1934-ben kitüntették a Vezérkari Főnök Okirati Dícsérő Elismerésével "kiváló kiképző munkájáért". Még ugyanezen évben előléptették főhadnaggyá és kinevezték a 4. /Hadjik András/ huszárezred 2. századának parancsnokává. Ez kissé szokatlan volt, mert főhadnagyk, főleg a lovasság fegyvernemnél rendszerint századparancsnok-helyettesi beosztást láttak el.

1934 végén és 1935 első felében lovastiszti tanfolyamra /ahogyan e tanfolyamot a honvédségen belül a tisztek egymás közt nevezték equitatio-ra = ekvitációra/ vezényelték Komáromba. Ezt a tanfolyamot is "kiváló" minősítéssel abszolválta. A tanult elméleti és gyakorlati ismereteket is eredményesen alkalmazta kiképző munkájában, amit a VI. hadtest parancsnoka okirati dícsérő elismeréssel minősített. 1937-ben főtiszti tanfolyamot végzett Budapesten, ugyancsak kiváló eredménnyel.

Derű és Ború

A tiszti tanfolyam befejezését követően Galánffy György főhadnagy huszárszázad-parancsnoki karrierje töretlennek látszott. Joggal gondolta, hogy a magyar királyi honvédség biztos előmenetelt, kiegyensúlyozott és viszonylag nyugodt jövőt ígér számára. Gyakran volt otthonban távol feleségétől s idejének zömét Nyíregyházán is szakaszának, illetőleg századának szentelte, így a városban nem tudott olyan tartós társadalmi, társasági kapcsolatokat kiépíteni, amelyek neje magára maradottságát, egyedüllétét enyhítette volna. Szeretett volna feleségétől gyermeket, gyermekeket is. Hiszen ők is hárman voltak. Szerette volna nap mint nap érezni a család ebből táplálkozó melegségét és meghittségét, amelyben csaknem negyed századig folytonosan része lehetett. Megfontolásra készítették azok a kijelentések, amelyek a főtiszti tanfolyamok nap mint nap elhangzottak, s amelyek direkt vagy indirekt módon a közelgő háborúra utaltak - az előadók vérmérsékletétől függően. Nem akarta, hogy felesége a gyerek, gyerekek nevelésében magára, s vele kapcsolatos bizonytalanságra maradjon. Ezt ő otthon sohasem tapasztalta, noha el tudta képzelni, éppen ezért félt is az ilyen állapottól - ösztönösen!

Felesége nyíregyházi magányából szívesen "menekült" Debrecenbe, férje szüleihez, akiktől sok-sok, kimondhatatlanul megnyugtató szere-

tetettéptt, amely folytonosan táplálta emocionális /érzelmi/ biztonságérzetét, tartósította oly' sokszor nélkülözött férje iránt érzett szeretetét. A finom műveltségű anyósa: Kölcsey Anna, aki szelídségében fogant határozottsággal oszlatta el magánya szülte kételyeit és az öreges bőbeszédűséggel megáldott Galánffy "papus" mindig felvidította élete során összegyűjtött adomáinak, történéseinek humorgazdag "elmesélésével. Nos a két idős ember pótolni tudta édesszüleinek távolság okozta hiányát és lettek neki "kedvesszülei". Mindebből férje azt a következtetést vonta le, hogy most már feleségével gyakrabban lehetnek szeretettel várt "vendégek" otthon, Debrecenben. Ritka volt azonban az olyan alkalom, amikor mindhárom fiú és családja együtt lehetett a volt szülővárosban - otthon.

Ilyenkor sok szó esett országos dolgokról, legfőképpen arról, hogy "murgai tanítógyerek" /Gömbös Gyula miniszterelnök/ egyre határozottabban köti az "ország szekerét" a német nagyhatalmi törekvésekhez, s hogy Zsilinszky Endre ez elleni tiltakozásként mondott le vitézi címéről!

Az ilyen és az ehhez hasonló vélemények asszociálták Galánffy György főhadnagyban azokat a híreket, hogy a magyar tábornokok egy része ellenzi a német nagyhatalmi érdekeért folytatott háborúba "keveredést", s többen foglalkoznak nyugállományba menetelük gondolatával. /Ugy hallotta, hogy erre készül Hönig Vilmos, Köllner Kornél, Józsa Imre -mind három- tábornok is, akik közül az első kettő rokona is és személyes ismerőse./

Az ilyen jellegű családi beszélgetéseknek -ha átmenetileg is- véget vetett édesapjuk halála - 1938-ban. A fiúk és családjuk, édesanyjuk vigasztalására, szomorú magányának enyhítésére még gyakrabban látogattak haza. Galánffy György főhadnagy ezt is ritkábban tehetette, mert igen jól felkészített századával a Felvidékre vezényelték. Nem kis örömet jelentett számára, hogy huszárjaival együtt kapta meg az ezért járó emlékérmét.

Felesége: Perlaky Klára viszont egyre tetemesebb időt töltött Debrecenben, hogy lelki segítségére legyen "kedvesanyjának"!

Visszatérve Nyíregyházára, Galánffy György századparancsnok a felvidéki tapasztalatokból okulva, mind következetesebb szigorral folytatta katonáinak kiképzését. Az 1940. év is gazdag volt eseményekben kitüntették a 10 éves Szolgálati Jellel, ezzel elismerték a hadapród őrmesterként letöltött idejét is. Ugyanezen év szeptember 1-vel előléptették századossá, és századával részt vett Észak-Erdély visszacsatolásában. Ez még nagyobb hatást gyakorolt rá, mint a Felvidék hazatérése. Örömeiben üröm volt néhány "magyarkodó" tisztársának maga-

tartása, amely szerint tettelegesen is bántalmaztak olyan román értelmiségieket, közéleti személyiségeket, akik éppen a két nép közötti korrekt, megértő és toleráns együttélés szószólói voltak, s mint néhány hét múlva kiderült, támogatták gróf Bethlen Béla kormánybiztos főispán erre irányuló törekvéseit, intézkedéseit. Örült azonban annak, hogy tiszthelyettesei, közhuszárjai és különösen tisztjei dícséretes fegyelmezettséggel látták el a bevonulás egész időtartama alatt feladataikat, barátságos szeretettel viszonyultak a magyar ajkúakhoz, és korrekt módon a román nemzetiségűekhez, tapasztalván, hogy a különböző ajkú lakosok meghatározó többsége "jó szomszédi viszonyban" él! Ezért méltán érdemelték ki -vele együtt- az emlékérmét.

Hazatérvén a század Nyíregyházán tovább folytatta a következő kiképzést, amelynek eredményességét másodszor ismerték el a VKF Okirati Dicsérettel.¹⁰⁸

Hadiszolgálatban

Iratcsomójában -saját kézírásával- ez a bejegyzés olvasható: "... 1941. ápr. 8 - 28. Délvidék. 4. honv. he. 2. századának parancsnoka ...".¹⁰⁹

A Délvidékre korántsem azzal az örömtől motivált várakozással indult százada élén, mint a Felvidékre és Észak-Erdélybe. Megdöbbenet te gróf Teleki Pál miniszterelnő öngyilkosságának híre, ténye. Döbbenés tén alig tudta magát túltenni. ~~Borús~~ gondolatok gyötörték, miközben Zsilinszky Endre parlamenti beszédének töredékei jutottak eszébe, amit otthoni beszélgetéseik közepette is igaznak tartottak: "... nagynémet birodalmi érdekek megvalósulásához, megvalósításához kötik a magyar nemzet szekerét ...". Olyan hírek is szárnyra kaptak, amelyek szerint a német titkosszolgálat tette volna el láb alól a magyar miniszterelnököt, mert ellenezte a Szerb-Horvát-Szlovén Királyság megtámadását. Egyre több kétely gyötörte. Tudta, hogy Magyarország és déli szomszédja közötti "örök barátsági" szerződésen alighogy megszáradt a tinta, s ezzel ellentétes a megtámadás ténye. Egyre inkább hitelt kezdett adni annak a feltételezésnek, hogy a németek áldozata lett Teleki Pál gróf, és nem a magyar hitszegés, a politikai hatalom hitszegése. Ez utóbbi ^{-ha igaz-} mély lelki konfliktust okozott volna neki!

Miután élvezte katonáinak bizalmát, azok is szerették volna tudni parancsnokuk véleményét, mert -happontosan nem is tudták- érezték, hogy a délvidéki katonai események messze nem lehetnek azonosak a felvidékiekkel, netán az észak-erdélyiekkel. Mindkét régióban lelkes üdvözléssel, ünnepségekkel fogadták őket. A Délvidékre hadüzenet parancsolta a 4. /Hadik András/ huszárezred 2. századát is! Teleki Pál miniszterelnök halálával kapcsolatban azt a feltételezését magyarázta,

hogy valakinek, vagy valakiknek az útjában lehetett. A délvidéki bevetéssel kapcsolatban katonáinak azt magyarázta, hogy ott megnövekszik egymás iránti felelősségük, és a parancsok szerint történő cselekvések fontossága. Beosztottjainak szigorúan meghagyta, hogy a nem magyar ajkú lakosokkal kerüljék a legcsekélyebb konfliktusokat is, és tartózkodjanak a századkörletben, amelyet az ő, illetőleg a szakaszpáncsnokok tudta és engedélye nélkül el nem hagyhatnak. "Katonái hallgattak rá, s a parancsok szerint cselekedtek. Így nem volt veszteségük és parancsnokukkal együtt megkapták szolgálatukért az emlékéremet.

Szóllósi István domoszlói lakos, aki 1939 /őszén?/ kezdte az ő vezetése alatt katonai szolgálatát, így emlékezett parancsnokára 1946. november 29-én keltezett nyilatkozatában, amelyet a debreceni katonai körzet igazoló bizottságának kérésére készített és látta el kézzeljeggyével: "... a legemberibb bánásmódot tanúsította ..." alárendeltjeivel szemben, "... hozzá mindég bizalommal fordultunk bajtársaimmal együtt. A parancsnokot nagyon szerettük és becsültük, soha gorombaságot részéről sem én, sem pedig bajtársaim nem tapasztaltak. A vele töltött szolgálati időmre, mindég örömmel gondolok vissza ...".¹¹⁰

Ezek a mély erkölcsi ítéleteket rejtő múlt idejű igék nem gyakoriak felnőttek, főként katonák közötti viszonyok minősítésében. A katonák közötti szeretet különös és kölcsönösen megélt, pontosabban túlélt élethelyzetek eredménye /következménye/. Ezekben az élethelyzetekben /harci, háborús helyzetekben/ benne van az elpusztulás, a halál, a súlyos és könnyű sebesülés, lehetősége a parancsnok és alárendelt számára egyaránt. Ezt a szeretetet tehát a megmaradás, az épenmaradás veszélye, ténye, vágya alkotja azzá, ami. Ez a szeretet egyidejűleg önös is, de bajtársias is, mint ilyen áldozatra is kész. Ez a szeretet szikár és férfias, a túlélés ténye fölötti öröm pedig határtalan, amely lehet nagyon is hangos, és lehet mély sóhajokat kiváltó és mélyen csöndes, fohászokat is rebegő.

Ezt tudhatta magáénak Galánffy György századparancsnok, s talán ez a legtöbb, amit parancsnok elérhet!

A keleti fronton

A délvidéki hadjárat szinte bizonyossá tette Galánffy György számára, hogy az ország a második világháborút nem fogja elkerülni. A Szerb-Horvát-Szlovén Királyság igen rövid idő alatti lerohanása azt a látzatot erősítette, hogy a magyar hadicélok csakis a német birodalmi törekvések egyidejűségével és következményeként valósíthatók meg. Galánffy György századosban kezdett derengeni az a felismerés, hogy

hazánk többesélyes háborús konfliktusba keveredhetik bele, amelyben "benne lehet" a súlyos vereség is, akkor pedig a visszatért volt magyarországi területek magyarságának jelenlegi jobb sorsa igen rövid életű lesz!

A Délvidékről hazatérve fokozott energiával folytatta századának kiképzését, amelyben mind nagyobb szerepet kapott fogatolt útege kezelőinek gyakoroltatása. Különös gondot fordított a megfelelően történő álcázásra, a tüzrel lefogható terület kiterjedésére és a tűz hatásosságára, a lövegek tűzkésszé tételének begyakorlására, az irányzás pontosságára, a lőtávolság lehető legpontosabb becslésére, a lőszerszállítás biztonságára, de nem feledkezett meg a lovak gondozásáról, megfelelő táplálásáról sem. Gyakoroltatta a lövegek, ágyúk védelmét, vészhelyzetből történő kivonásuk biztosítását, megoldását.

Mettől meddig szolgált Galánffy György a nyíregyházi 4. honvéd huszárezred 2. századával a keleti fronton? Bár ő maga szolgáltatja a kérdésre adandó válasz adatait, azokban mégis fellelhető egy-két pontatlanság. Néhány évvel később a Debrecenben települt 4. honvéd kerületi parancsnokság igazoló bizottsága ^{eli} egy kérdőívet kellett kiállítania / mivel eredeti személyi anyagát vele szimpatizáló minisztériumi tisztársai megsemmisítették Gestapó-fogsága idején/. Ebben a kérdőívben két ellentmondó adat szerepel. Az egyik: frontszolgálatának kezdete 1941. október 1. Ez a pontatlan adat!. A másik szerint 1941. július 1-től november 3-ig szolgált a keleti fronton. 1951. június 22-én keltezett önéletírásában pedig ez olvasható: 1941. július 1-től november 17-ig. Első keleti fronton való szolgálatának ez a pontos ideje és időtartama. /Ha az Olvasó eljutott Leide Richárd katona pályája második világháborúbéli szakaszához, megállapíthatja, hogy a nyíregyházi 4. huszárezred 2. százada is a gyorsadtestben szolgált a Kárpát-csoport alárendeltségében. Az utóbbinak Szombathelyi Ferenc altábornagy, az előbbinek Dálnoki Miklós Béla vezérőrnagy volt a parancsnoka./

Galánffy György századával a Bug folyó térségében vett részt számos ütközetben, amelyeket eredményesnek minősítették előljárói. Ennek bizonyítéka kitüntetés: Kormányzó ⁱ Dicső Elismerés hadiszalagon a kardokkal, közkeletűbb megnevezése: Signum Laudis bronz fokozata. ¹¹ Rangos kitüntetés feletti örömet azonban beárnyékolta a gyorsadtest sokakat meglepő nagyarányú vesztesége, amelynek oka a haditechnika korszerűtlensége és a katonák kiképzettségének hézagossága volt.

A 4. huszárezred 2. százada parancsnokának csalódnia kellett a keleti fronton szerzett tapasztalatok tükrében a katonai vezetés mód-szereiben. A gyorsadtest gépkocsizó-lövészdandá ^y jait és a lovasdandárt

117

ugyanazon harcvezetési-parancsnokság alá rendelték, amely adta volna azt a lehetőséget, ha az esőzések feláztatta terepen a gépkocsik, s főként az Ansaldo könnyűharcokocsik elakadnak, akkor a parancsnokság a lovasalakulatokat veti be. Erre azonban nem kerülhetett sor. Ugyan- is már a harcok megindulásának első hónapjában nagy volt az alakulatok lóvesztése úgyannyira, hogy a ló nélkül maradt huszárokból ezredenként egy-egy század gyalogost kellett szervezni, akiket a gyalogsági harcra soha nem képeztek ki. Csaknem csődöt "mondott" a lovasság tü- zérségi ellátottsága /lófogatolt tüzér-ütege/, különösen is a lőszer- ellátottság és a súlyos lófogyaték bekövetkezte miatt, amelynek pótlása 1941. november 6-ig sem következett be. Hiányos és fogyatékos volt az ember- és az állatállomány élelmezése, az állatállomány gyógy- ellátása.

1941. október 27-én a gyorshadtest parancsnoka jelentéstételre ha- zarepült. Dálnoki Miklós Béla "kieszközölte", hogy vonják ki a front- szolgálatból a gyorshadtestet a nagyfokú "lepusztulás miatt". November 6-án ki is vonták a harcokból és november 24-én megkezdődött hazaszál- lításuk.

A keleti fronton eltöltött bő négy hónap tapasztalatai¹¹² arra készítették a századparancsnokot, hogy katonáinak gyakorlottságát mind intenzívebben szervezze, végezze és végeztesse. Noha beosztottainak harci teljesítményével, öntevékenységgel, fegyelmezettségével, baj- társiasságával elégedett lehetett, mégis szükségét látta annak, hogy az átélt harc helyzeteket újra és újra felidéztesse és elemeztesse, hogy katonái-husárjai ilyen tanulságok alapján legyenek önmaguk bí- rái, illetőleg bajtársaik teljesítményeinek elismerői. Felettesei ismét csak felfigyeltek kiképző munkájának eredményességére. Immáron harmadszor kapta meg a VKF Okirati Dicsérő Elismerését.¹¹³

Búcsú a századtól

Mikor is került Galánffy György a 4. /Hadik András/ huszárezred 2. századához és meddig volt a század az "övé"? Életrajzában ezt ír- ja: "Itt 1930. augusztus 1-től 1942. május 15-ig szolgáltam". ¹¹⁴ Négy éven át szakasparancsnokként, s csaknem nyolc éven át századparancs- nokként. Ez alatt a csaknem tizenkét év alatt lett igazán érett pa- rancsnokká Galánffy György, ez alatt a közel tizenkét év alatt lett igazán egyé századával, századának husárjaival úgy, hogy két-két évenként kellett megújulnia ennek a viszonyoknak, s ez a példás viszony hagyományá nemesedett.

Mind galánffy György, mind katonái sejtették, hogy a búcsúnak egy- szer be kell következnie, mégis nem csekély aggodalommal, nem kis szo- rongással várták bekövetkeztét. Május 15-i hatállyal végleg megvált

századától. Kassára helyezték át és kinevezték az ott állomásozó VIII. hadtest parancsnokának parancsörtisztjévé. Mi lehetett az áthelyezés oka? Már több mint egy hónap is eltelt azóta, hogy a 2. magyar hadsereg első szállítási lépcsője elindult a keleti frontra, mégpedig a III. hadtest. Ugyan a VIII. hadtest nem nyert "beosztást" a 2. magyar hadseregbe, de meg kellett erősíteni a hadtestparancsnokságot haditapasztalatokban gazdag, jól képzett és jól felkészült tisztekkel, olyanokkal is, akik ugyan elleneztek a háborús veszteségeket, éles kritikával illatték a német-magyar frontviszonyokat, de hűek maradtak a "Legfelsőbb Hadúrhoz" Galánffy György parancsörtiszt gyakran gondolt keserű "szájízzel" katonáira, akik végigszenvedték a gyorshadtest kudarcainak minden következményét, keserűségét, amely végülis felszámolásához vezetett el. Aggódott a 2. hadseregért, mert sejtette, hogy sorsa hasonló lesz a gyorshadtestéhez, noha sóhajaiban gyakran kérte az Istent, hogy ez ne következzen be. Mint a hadtesttörzshöz tartozó tiszt közvetlen részese volt azoknak a híreknek, amelyek a 2. hadseregről "jöttek". Tudta, hogy június 28 és július 2-a között nehéz harcokat vívott Tyim elfoglalásáért, amely ugyan sikert hozott, ugyanis a szovjet védelmi csapatok július 2-ára virradóra kiűrtették a várost. Ennek ellenére a 9. könnyű-hadosztály személyi állományának közel 20 %-át vesztette el halottakban és sebesültekben. Ez utóbbi hír növelte Galánffy György aggodalmait! A III. hadtest 1942. július 8-án elérte a Dont, s parancsot kapott arra, hogy nyomuljon előre a Don-kanyarba. A III. hadtest három könnyű-hadosztályának mintegy másfél száz kilométert kellett megtenniök - pihenő nélkül! Nem véletlen, hogy a 7. könnyű-hadosztályt Sztorozsevoje és Uriv előtt a szovjet csapatok megállították. A hadosztály-parancsnok -Mező Endre vezérőrnagy- hiába kért tüzértámogatást és páncéltörő segítséget - ^{a németektől} - nem kapott. Csapatái súlyos veszteségeket szenvedtek, a hadosztály nem tudott továbbhaladni. ¹¹⁵

Ez és a hasonló jellegű hírek súlyos aggodalmakat, elvétve éles kritikákat váltottak ki a VIII. hadtest törzse tisztjeinek mind növekvő hányadából!

+

Galánffy György százados új szolgálati helye Kassa lett. Felesége: Perlaky Klára nem szívesen vált meg a már megkedvelt Nyíregyházától, amely oly közel esett Debrecenhez, a családi házhoz, leginkább Kölcsény Annához, de reménykedve követte férjét, aki nagyon sokat mesélt kassai bevonulásáról, a város szépségeiről, történelmi hagyományairól, a "Nagy Fejedelemről": II. Rákóczi Ferencről.

Kassa messzebb esett Egertől, ahová szomorú kötelességből még ebben az évben el kellett menniök, hogy végső búcsút vegyenek Klára

asszony édesapjától: perlaki Perlaky Elemér nyugalmazott érseki jószágigazgatótól, domoszlói földbirtokostól.

A VIII. hadtest parancsnokának parancsőrtiszti beosztását Galánffy György a tőle elvért körültekintéssel, fegyelmezett pontossággal látta el. Ezért a szolgálatáért kapta meg a III. osztályú Katonai Érdemkeresztet.¹¹⁶

Újra a keleti fronton

A VIII. hadtest parancsnokának parancsőrtiszti beosztásában csaknem egy teljes évig dolgozott Galánffy György. Hadiszolgálatának további tényeit illetően a következők olvashatók -saját kezűleg írt személyi anyagában: "... 1943. május 15. - 1944. május 15. I. hadsereg parancsnokának parancsőrtisztje - keleti arcvonala...". Máshol /Hadjáratokban való ^{részvétel} rubrikában/: "... 1943. május 15. - 1944. május 28. a magyar megszálló erők, majd az I. honv. hds. pk. /Lakatos Géza/ parancsőrtisztje ...". Azt nem sikerült a személyi anyag szűkössége miatt felderíteni, hogy a kiugrást előkészítők akaratából került-e Lakatos Géza mellé, mint olyan személy, aki a kormányzó iránti hűségében állhatatos volt és szélsőjobb-ellenességéről kiválasztói többszörösen is meggyőződtek, s bizonyára az sem volt mellékes, hogy kiválóan beszélt angolul /miként németül is/. Az valószínűsíthető, hogy 1943. V. 15-e és 1944. május 28-a között a magyar megszálló erők kötelékében szolgált. Ezt erősíti az a tény, hogy ebben az időszakban kapta meg a magyar Érdemrend Lovagkeresztjét hadiszalagon a kardokkal, "... az ellenség előtt tanúsított bátor és vitéz magatartásáért ...".¹¹⁷

Ebben az időszakban ítélték oda neki az I. osztályú Tűzkeresztet és kaphatta meg a II. osztályú német Vaskeresztet is.

A magyar megszálló erőktől vezényelhatték újfent -1944. június 1-i hatállyal az I. hadsereg parancsnoka ... mellé parancsőrtisztnek és szolgált 1944. augusztus 26-ig. Ekkor -miként 1951-ben készült életrajzában írja: "... a kapitulációs kormány elnökének /Lakatos Géza, korábban kassai hdt. pk./ lettem parancsőrtisztje. Ebben a beosztásomban 1944. október 15-én, a gyászos emlékü nyilas-puccs napján a németek elfogtak és a Gestapo fogságába vetettek. Itt raboskodtam 30 napig, majd kiszabadultam. Rövidesen felszólítást kaptam, hogy tegyem le az esküt Szálasi hadseregére. Ezt az I. hdt. p-sághoz intézett jelentésemben írásban megtagadtam, mire a honvédségből kicsaptak és rövidesen újra elfogtak és a Margit körúti fogházba vittek ...".¹¹⁸

Az 1944 október-november havában elszenvedett fogság Galánffy György számára igazolta, hogy helyesen cselekedett akkor, amikor a "kiugrás" ügye mellett döntött. Rádöbbsent arra, hogy valóban a nemzet-

vesztés útjára "tévedett" a Gömbös-kormány akkor, amikor a német birodalmi érdekeknek rendelte alá kül- és katonapolitikáját, amely 1944-ben totális alárendeltséggé vált. Egyre gyötrőbbé növekedett benne az egyedüllét érzet^o tudata. Azt nem tudta, hogy hasonló gondolkodású tisztársai segítségével szabadulhatott-e meg a Margit körúti fogházból, hogy ki vagy kik szerezhették, szereztek számára orvosi igazolást a magyar királyi II. sz. honvéd helyőrségi kórház belgyógyászati osztályáról: "... Négy hét eu. szabadságot engedélyezek számára otthonában /Budapest, Fagony u. 7. Völcséj Sopron m., Szentgotthárd Vas m./ azzal, hogy ennek letelte után ellenőrző vizsgálatra kórházunkban tartozik jelentkezni. - Budapest, 1944. XI. 18. ...".¹¹⁹ Olvashatatlan a vizsgáló orvos aláírása és elmosódott a pecsét is.

A Margit-körúti fogházból -életrajza szerint- 1944. december 2-án vagy 3-án szabadult ki, s ekkor elhatározta, hogy elhagyja a fővárost. A Dunántúl felé vette útját. Egyetlen rejtekhelyét említi életrajzában: Rábakéthyelyt. Itt jutott-e ahhoz az információhoz, hogy a Ludovika Akadémia egyik részlege Körmenten tartózkodik? ~~... sem tudjuk~~ Mindenesetre elindult Körmentre, ahol jelentkezett Kocsis vezérkari ezredesnél, az akadémia parancsnokánál, aki rábízta -lévén huszártiszt- a lovas különítmény parancsnokságát, amit ő elfogadott 1944. december 17-én. A további események azt igazolják, hogy Galánffy György lelkiismerete felébredt és cselekvésre készítette.

Az ezt követő eseményekről a lovas különítmény beosztottjainak beszámolóí így tudósítanak: "... Alulírott Borai József budapesti lakos büntetőjogi felelősségem tudatában kijelentem, hogy Galánffy György százados Ludovika Akadémiai lovas különítmény akkori parancsnoksága alatt 1944. dec. hó 20-tól 1946. június hóig együtt voltam. Körmentről, az akkori állomáshelyről 1945. január hó 1-én felső parancsra zárt kötelékben kényszerhatás alatt hagytuk el az országot ... Elindulás előtt az akkori Ludovika Ak parancsnok Kocsis vezérkari ezredes névsorolvasást tartott, kijelentve, aki megszökik, hadbírótság elé lesz állítva és agyonlövök, akit pedig nem találnak meg, annak családja is ki lesz írva. Nevezett százados sem németbarát, sem nyilas érzelmű nem volt ...".¹²⁰

Az eseményeket így fűzi tovább Szakács István 1947. január hó 10-én ^{apuvár} Nádor u. 1. sz. alatti lakos, a Ludovika Akadémia volt hallgatója: "... Alulírott ... bizonyítom, hogy Galánffy György százados, mint a Ludovika Akadémia lovas különítményének parancsnoka alárendeltjeit, illetve beosztottait a parancsnokság átvétele, 1944. december 17. óta német- és náciellenes szellemben nevelte. Már kezdetben a fel- ^{melőzte} emelt karral való tisztelgést, nem túrve hivatali helységében a Szá-